

**ПЛАНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ
НА ОСНОВІ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Онисковець В.П., аспірант 2-го року навчання, спеціальність 193 Геодезія та землеустрій, Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Стойко Н. Є., к. е. н., доцент

Стойко Б. З., магістр 1-го року навчання, спеціальність 193 Геодезія та землеустрій, Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Богіра М. С., к. е. н., доцент

Планування використання земель є складовою управління земельними ресурсами і передбачає систематичну оцінку потенціалу земель, альтернатив використання цих земель й соціально-економічних умов певної території з метою вибору та прийняття найкращих варіантів землекористування для задоволення теперішніх потреб суспільства у земельних ресурсах, одночасно сприяючи збереженню цих ресурсів на майбутнє [1]. При плануванні використання земель важливо аналізувати стан земельного покриву (тип фізичного покриву земної поверхні [2]) та оцінювати цей покрив з точки зору функціональності. При цьому потрібно враховувати той факт, що земельний покрив з природними чи наближеними до природних характеристиками (ліси, луки, болота, чагарники, води) забезпечує безліч екосистемних функцій та дозволяє планувати різноманітні варіанти землекористування [3], які сприяють збереженню родючості ґрунтів і біорізноманіття, відновленню деградованих земель і природних ландшафтів.

Україна відповідно до Індексу екологічної ефективності (*Environmental* національному масштабі наскільки екологічна політика країни наближена до досягнення цілей сталого розвитку. За 10 років Україна має погіршення у розрізі окремих показників, зокрема щодо послуг екосистеми (поглинання і зберігання вуглецю, середовище існування біорізноманіття, кругообіг поживних речовин, очищення води), у тому числі через втрату лісів і пасовищ [4]. Екологічна ситуація в Україні значно погіршилась із повномасштабним вторгненням росії. На території Донецької, Запорізької, Київської, Луганської, Сумської, Чернігівської, Херсонської, частково Житомирської, Миколаївської, Одеської, Херсонської та інших областей відбувається забруднення повітря, ґрунтів і водойм; значні масиви ріллі та інших сільськогосподарських угідь порушені; знищені або пошкодженні заповідні території й ліси тощо [5]. Тому вже зараз потрібно планувати відтворення природних ресурсів, розробляти ефективні

природоорієнтовані рішення та включати ці рішення у стратегічне планування розвитку територіальних громад.

Відповідно до стандарту Міжнародного союзу охорони природи рішення повинне сприяти збереженню і відновленню біорізноманіття та цілісності екосистем, підтримувати збереження екосистемних послуг [6]. До природоохоронних заходів, що відповідають цьому стандарту, відносяться:

- відновлення і захист прибережних захисних смуг вздовж річок, озер, водосховищ, морів;
- ренатуралізація річок і їх заплав;
- збереження водно-болотних угідь та обводнення осушених торфовищ;
- збереження пралісів, інших старовікових лісів, заплавних лісів, лісових смуг, самосійних лісів;
- виділення деградованих, забруднених чи малопродуктивних земель та залучення цих земель для створення проєктів із ревайлдингу;
- відведення в агроландшафтах до 10% сільськогосподарських угідь під природні і напівприродні екосистеми (смуги різнотрав'я, лісосмуги, живоплоти, водноболотні, лучні, степові ділянки, інше);
- впровадження агролісівничих практик (лісо-пасовищні системи, контурно-меліоративні системи, алейне землеробство, лісомеліорація, інше).

Природоорієнтовані практики потрібно передбачати в комплексному плані просторового розвитку території територіальної громади (надалі комплексний поан), встановлюючи відповідні види функціонального призначення територій. Впровадження природоорієнтованих практик можливе через розробку системи заходів із землеустрою для: захисту земель від деградації; відновлення та підвищення родючості ґрунтів; рекультивації порушених земель; консервації деградованих і малопродуктивних земель; збереження природних ландшафтів; запобігання іншим негативним явищам.

Для соціально-економічного обґрунтування природоорієнтованих рішень під час стратегічної екологічної оцінки комплексного плану потрібно провести оцінку потенційних екосистемних функцій і послуг від відновлених екосистем, які не завжди мають вираження вигід у грошовій формі та можуть бути використані безпосередньо чи опосередковано. Наступним етапом має бути порівняння майбутніх економічних вигід (наприклад, потенційний прибуток від повернення самозалісненої ділянки ріллі до цільового використання) і непрямих фінансових прибутків (наприклад, зменшення ерозійних процесів, покращення якості повітря і мікрокліматичних умов, підтримка рекреаційного потенціалу місцевості, естетична привабливість ландшафту, інше). Результати оцінки

потрібно винести на громадські обговорення для врахування точок зору усіх зацікавлених сторін, забезпечення їх реальної зацікавленості та відповідальності.

Кінцева мета природоорієнтованого планування використання земель – прийняти компромісні рішення у відповідному юридичному полі, які ґрунтуються на попередній оцінці та аналізі результату, стосуються управління природними ресурсами як на короткострокову так і довгострокову перспективи, сприяючи як економічній доцільності та соціальній справедливості, так і збереженню й відновленню біорізноманіття та цілісності екосистем.

Список використаних джерел

- etternicht G. Land use planning. Global Land Outlook (Working Paper), 2017. 67 р.
2. Наšчић I., Mackie A. Land Cover Change and Conversions: Methodology and

e

Біологічні наслідки російського вторгнення в Україну (з 2022). Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії.

Биродоорієнтовані рішення у водному, лісовому та аграрному секторах для відновлення України у повоєнний період та подальшого сталого розвитку з урахуванням зміни клімату. Збірник матеріалів проєкту INSURE, 2022. 91 с.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ, СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ
ЗЕМЛЕУСТРІЙ І ТОПОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ І ЗМІНИ КЛІМАТУ"**

**7 - 8 березня 2024 р.
м. Київ, Україна**

УДК 332.3:528.4:551.583 «364» «366»

Друкується за рішенням Вченої ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України, протокол № 8 від 19 квітня 2024 року

Рецензенти:

Євсюков Т.О. – доктор економічних наук, професор;

Кошель А.О. – доктор економічних наук, доцент;

Мединська Н.В. – доктор економічних наук, доцент.

Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення і зміни клімату (GEOPOINT - 2024). Збірка наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, студентів та аспірантів (м. Київ, 7-10 березня 2024 р.) / За науковою редакцією проф. Ковальчука І.П. К.: Вид. центр НУБІП, 2024. 223 с.

У збірці наукових праць подаються результати досліджень, присвячених ролі землевпорядкування і топографо-геодезичних та картографічних вишукувань у вирішенні проблем відбудови пошкоджених і зруйнованих російськими військами в період неоголошеної України війни поселень, об'єктів інфраструктури, сільськогосподарських і лісогосподарських угідь, гідротехнічних, енергетичних, водогосподарських та промислових споруд, природозаповідних, історико-культурних та інших складових навколишнього середовища України. Також висвітлюються питання, пов'язані з дослідженням впливу змін клімату на стан і використання земельних та водних ресурсів.

Для фахівців у сфері геодезії, картографії та землеустрою, екологів, географів, працівників аграрного сектору, природоохоронних установ, органів місцевого самоврядування.

За зміст публікацій, достовірність викладених наукових фактів відповідальність несуть автори.

Відповідальний за макетування і друк: доц. **Бутенко Є.В.**

I

S

B

N

©Колектив авторів

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024